

כניסת שבת: 17:20
ציאת השבת: 18:22
לדעת ר"ת: 18:59

אורי וישעי

לעילוי נשמת היקר באדם,
אציל הנפש ר' יובל זהוראי ז"ל בן שושנה שתחי'

בית מדרש רב פעלים ע"ש מרן הרב יוסף חיים זי"ע בראשות כב' מו"ר הרב אורי סבן שליט"א
עורך: אלון ארביב ס"ט הערות ניתן לשגר לת"ד 613 נתניה 050-6229335 או בדוא"ל: alon@shtaygen.co.il

עטרת פז

משנכנס אדר מרבים בשמחה" - אלו ימים שנעשו בהם נסים לישראל: פורים ופסח. לא רק בימי הפורים מרבים בשמחה, אלא "משנכנס אדר" - כל החודש מרבים בשמחה. וכלשון הפסוק במגילת אסתר "והחודש אשר נהפך להם מיגון לשמחה ומאבל ליום טוב". כל החודש נהפך מיגון לשמחה. מכאן לומד הירושלמי הלכה, שאם אדם יוצא לדרך ואינו מוצא מגילה להוליד עמו, יקרא את המגילה מתחילת החודש. דעה זו הובאה בהלכה בשם "יש אומרים". עצם ריבוי השמחה מבוטא את ההכרה בטוב וההודאה לרבש"ע על הנסים ועל הנפלאות שעשה עמנו בימים ההם בזמן הזה. זה גם הזמן להעמיק להתבונן במידת השמחה בכלל.

בספר "שערי קדושה" (למרן רבנו חיים ויטל זי"ע), מובא שהשמחה היא מידה נפלאה והיא יסוד מרכזי בעבודת ד'. השמחה מוסיפה חשק רב ואהבה להתדבק בו יתברך, וכתוב: "תחת אשר לא עבדת את ד' אלקיך בשמחה ובטוב לבב". כי אם העבודה היא בעיצובו, דומה לעבד העובד את רבו בפנים עצובות וזועפות. וכתוב: ברכת ה' היא תעשיר, ולא יוסיף עצב עמה. ועל-ידי העיצובו הקב"ה יסתלק מעליו. והראיה לכך מיעקב בחיר האבות אשר נסתלקה השכינה ורוח הקודש ממנו בעשרים ושתים שנה שפירש יוסף ממנו. וכששמח בבשורתו כתוב: "ותחי רוח יעקב" - ששרתה עליו רוח הקודש. ואמרו רבותינו ז"ל, "אין השכינה שורה מתוך עצבות ואין הנבואה שורה מתוך עצבות". וכן מצינו באלישע ובבני הנביאים, דכתיב: "ועתה קחו לי מנגן, והיה כנגן המנגן ותחי עליו יד ד'". וכתוב, "ולפניהם תוף וחליל וכו'". ואפילו בכל עבודת מצוה ותפלה צריך שיהיה בתכלית השמחה. כמו שמצינו באב"י שהוה בדיח טובא - היה שמח ביותר, ואמר: תפילין אני מניח. וכן רב ברונא, משום שסמך גאולה לתפלה לא פסק פיו מלחייך ולשמוח כל אותו היום.

[עד כאן דברי ר' חיים ויטל בספרו "שערי קדושה" על חשיבות השמחה בעבודת ה']

על כן בהיכנס חודש אדר הבא עלינו לטובה, נגביר את השמחה הנובעת מאמונה שלמה ברבש"ע אשר כל מעשיו לטובה. גם מה שנראה בתחילה כאילו ח"ו אינו לטובה בעצם הוא לטובה. זה מה שאירע בפורים, שהאיום הנורא נהפך לטובה, ונהפוך הוא, אשר ישלטו היהודים המה בשונאיהם.

ד"ת לעילוי נשמת היקר והנעלה, מקים ומייסד בית כנסת בית יעקב (סמיה)
ר' אברהם סמיה בן אורידיה ז"ל נלב"ע ח' באדר

מובא באחד מספריו של רבנו מאור עינינו הגאון ר' יוסף חיים זי"ע בשם המדרש: "אדם כי יקריב מכם קרבן לה', בשעה שציוה הקב"ה לישראל פרשת הקורבנות, נתקבצו אומות העולם אצל בלעם הרשע, אמרו לו מפני מה ציוה הקב"ה לישראל פרשת קורבנות, ולנו לא ציווה? השיב להם: שוטים שבעולם, ישראל שקיבלו את התורה, נתן להם פרשת קורבנות, אבל אתם שלא קיבלתם התורה לא נתן לכם פרשת הקורבנות." ע"כ לשון המדרש.

עלינו לשאול מה הקשר בין התורה לקורבנות? הרי תורה מכפרת לעם ישראל, ולגוים אין להם את התורה, אלא עבירות ודאי יש להם, וכידוע שנצטוו הגוים על שבע מצוות בני נח, ומדוע שלא ניתן לגוים האפשרות להתכפר, כפי שיש לעם ישראל.

מתרץ הרב זצ"ל במתק שפתיו במשל, אדם שיש ברשותו גביע זכוכית יקר ערך ירושה מאבות אבותיו, בעל ערך כספי רב ורגשי כאחד, והיה מעשה שטן יום אחד שרעייתו לא נזהרה ובמהלך עבודות הבית נפל הגביע ונשבר, מה אשה זו תעשה? מה אפשר לייעץ לה? האם תבשל לו תבשיל שמאד אוהב הבעל, או תערוך יפה את השלחן, או אולי תעשה מה שעשתה אסתר המלכה, "ותשא חן וחסד לפניו", הרי בלאו הכי לא יגרש את אשת נעוריו, וכך לא יצוץ על אשתו יותר. אך אם הפקיד הגביע בידי אדם זר והלה שברו, הוי ואביו לו, ולא יועיל לאותו שומר אם יזמינו למסעדה הכי מהודרת ביותר, אלא עליו לשלם טבין ותקלין על מעשהו.

ונראה לענ"ד שזו תשובת המדרש: קבלת התורה היתה למעשה כריתת ברית עם הבורא, וככל שהעבירה חמורה, ככל שהיתה מכעיסה, אנו חשובים יותר ויקרים יותר לבורא יתברך, והקב"ה יעץ לנו כיצד לפייסו כביכול במעשה הקורבנות, אבל אומות העולם לא קיבלו את התורה, הרי לא כרתו ברית עם ה' ומדוע יתפייס בקרבן? שלם ישלמו אומות העולם את מלוא המחיר, ויענשו אף על השוגג כמזיד.

ולדעת שבחר ה' בנו מכל העמים, ונקראנו לפני המקום "בנים אתם לה' אלוהיכם", ועם ישראל מבקש למצוא חן בעיני הקב"ה כמו אשה לבעלה, גם כשהיא שוברת כוס.... נשתדל אנו וזאת על מנת לכצר את חומת התורה הקדושה, לומר עד מזמור תהלים, עוד שיעור, עוד מעשה חסד, ובכך נקרב את הגאולה, שמצפים אנו לה שנים.

כמה בשבת

דרכו של המלבי"ם היתה שבשבת עם חשכה היה נכנס לחדרו, מתייחד עם עצמו וגועה בבכיה. ומדוע? בשל מעשה שהיה.

כשהיה המלבי"ם בן 18 חיבר את ספרו הידוע 'ארצות החיים'. בא אל מרן החתם סופר לבקש ממנו הסכמה לספרו. בשבת עם חשיכה נכנס לבית הכנסת שעה אחת קודם לתפילה בשעה שהקהל אומר את 'שיר השירים' ומזמורי תהלים. בהיסח הדעת, ישב על מקומו של החתם סופר ונתנמנם. כשוננס החתם סופר לתפילה, ראה שאדם יושב על מקומו ומנמנם, הלך וישב מן הצד. כשהחלה התפילה, התעורר המלבי"ם מקולות המתפללים ולפתע הבחין כי הוא יושב על מקומו של החתם סופר, נודעו וקפץ ממקומו. החתם סופר שהבחין בדבר וראה בצערו קרא לעומתו: "הכבד ועמוד במקומך".

מאותה שעה ראה עצמו המלבי"ם עומד במדרגתו ושוב אינו עולה.... ומאז היה בוכה בכל שבת ושבת.

הליכות מלכי

תענית אסתר

בימי מרדכי ואסתר התאספו היהודים בשלשה עשר לחודש אדר לעמוד על נפשם מפני אויביהם ושונאיהם, והיו צריכים וזקוקים לרחמי שמים מרובים, לבל יוכלו אויביהם לפגוע בהם, ועמדו בתפילה ובתחנונים וישבו בתענית באותו יום, כשם שעשה משה רבנו ביום שנלחם עם עמלק שעמד בתפילה ובתענית, וגבר ישראל. וה' יתברך אלוקי אבותינו שמע תחינתם וקיבל תשובתם ותעניתם ברצון, וביום אשר שברו (חשבו) אויבי היהודים לשלוט בהם, ונהפוך הוא, אשר ישלטו היהודים המה בשונאיהם, והרגו היהודים בשונאיהם שבעים וחמש אלף איש, מלבד שהרגו בשונאיהם בשושן הבירה, ולא נהרג אף אחד מישראל, כי לא בחיל ולא בכוח. כי אם ברוחי אמר ה' צבאות. ולכן נהגו בכל תפוצות ישראל להתענות ביום זה בכל שנה ושנה, זכר לנס שנעשה להם. וצום זה נקרא "תענית אסתר". והשנה התענית הוקדמה ליום חמישי י"א באדר ב' בשונה מהשנים הרגילות שבסיום התענית קוראים את המגילה ואילו השנה המגילה נקראת בס"ד במוצש"ק.

מעוברות ומניקות פטורות מלהתענות בתענית אסתר, שהרי אפילו מארבעה צומות הנזכרים במפורש בספר זכריה (ח, יט) הן פטורות מלהתענות חוץ מיום תשעה באב, וכל שכן שפטורות מתענית אסתר, וגם הרמ"א בש"ע (סי' תקמט סע' א) כתב שהן פטורות מתענית אסתר, ומרן השלחן ערוך לא הוצרך לכתוב דין זה, משום שהוא נלמד יפה מקל וחומר משאר תעניות, אבל הרמ"א הוצרך לכתוב דין זה לפי מנהג האשכנזים שמעוברות ומניקות מתענות בד' צומות אלא אם כן מצטערות הרבה, לכן כתב הרמ"א שעל כל פנים בתענית אסתר אין צורך להתענות.

ומעוברת שאמרו שפטורה להתענות, הכוונה לאשה שכבר עברו עליה שלשה חודשים להריונה, ומכל מקום אם סובלת ממחוישים והקאות יכולה להקל גם בטרם מלאת שלשה חודשים להריונה, ובפרט לאחר ארבעים יום ליצירת הוולד. ומינקת שאמרו, אפילו אינה מינקת בפועל, כל שהיא תוך כ"ד חודשים (שנתיים) ללידתה, אם מרגישה חולשה יתירה יכולה להקל ואינה צריכה להתענות.

זכר למחצית השקל

והגים לתת לפני פורים מעות "זכר למחצית השקל" שהיו כל ישראל נותנים בזמן שבית המקדש היה קיים, ונהגים לגבות את המעות בבית הכנסת בליל פורים קודם קריאת המגילה, וכמו שאמרו חז"ל (מגילה יג): "גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שעתיד המן לשקול שקלים על ישראל לפיכך הקדים שקליהם לשקליו".

כתבו הפוסקים שיש להזיזה שלא לקרות למעות אלו בזמן הזה "מחצית השקל" אלא רק "זכר למחצית השקל" משום שיש לחוש שאם יקרא להם "מחצית השקל" הרי המעות הללו "הקדש" לבית המקדש והן אסורות בהנאה ואי אפשר לתת אותם לעניים.

כמה צריך לתת זכר למחצית השקל? שיעור מחצית השקל הוא כמחיר השווה לעשרה גרם כסף טהור, ומכל מקום מי שקשה עליו לתת סכום זה מחמת מצבו הכלכלי, די שייתן מטבע אחד זכר למחצית השקל. גם נשים צריכות לתת זכר למחצית השקל, וטוב לתת גם בעבור ילדיו הקטנים, ויש נוהגים לתת גם בעבור עוברים שבמעמי אימם. (תורת המועדים).

למי צריך לתת את הכסף? הכסף צריך להינתן לצדקה לעניים. והגאון רבי חיים פלאגי בספר רוח חיים (סי' תרצד סק"ב) כתב שיש לתרום את המעות לתלמידי חכמים עניים השוקדים על דלתות התורה. ונתניהו זו היא צדקה חשובה ביותר. וכל המשתדל להיות עושה ומעשה להרים קרן התורה ולומדיה, יזכה לראות בהרמת קרן ישראל. וכמו שאמרו (בבא בתרא י'): במה לתרום קרנם של ישראל ב"כי תשא".

מעשה ביהודי אחד עם הארץ גמור, שהיה "מתחסד" לפי דעתו. וביתו היה סמוך מאד ליד ביתו של חכם אחד, ומה שמפריד ביניהם זה רשות הרבים. יום אחד בעצם השבת ראה העם הארץ שיוצא עשן מהמטבח אשר בחצרו של אותו חכם. והוא התלהב ויתקנא קנאה גדולה ללכת אצל החכם ולהוכיחו ובכך להפרישו מאיסור. כי חשב מחמת הקור הדליקו המשרתים של בית החכם אש להתחמם בו, אך אותו היום היה מטר יורד בזעף לכך לקח עמו מטרייה ופתח אותה בכדי להגן עצמו מן הגשם. ועבר מביתו לבית החכם דרך רשות הרבים שהיה רחב ט"ו אמה ונכנס אצל החכם להוכיחו על משרתיו.

"איך הם רשעים שמדליקין אש ביום השבת כי ראה עשן יוצא מביתו". ויען החכם: "יש לנו בבית אשה אחת שילדה בזה היום ואחזה קור וגזרו הרופאים עתה להדליק לה אש תיכף לחמם בגדים באש ולתת עליה, ועוד נתנו לה סמנים שצריכים בישול היום כי היא בסכנה, ולכן הבעירו האש, ואע"פ שדבר זה מותר הישראלי לעשות בידו, עם כל זה הבעירה אותו שפחה גויה שיש בבית, אמנם אתה אשר לבשת קנאה בחסידותך לבא אצלנו להוכיחנו בביתנו, על דבר אשר צריך אתה לדון מדעתך שהוא נעשה בהיתר ולא באיסור, הנה אתה בעצמך נכשלת עתה בשבעה איסורים בבת אחת, ולא הרגשת, ולא ידעת בין האסור לבין המותר". הקשה העם הארץ "איזו עבירה עברתי?" השיבו החכם: "תחלת הכל עשית שתי עונות שהוצאת מן רשות היחיד לרשות הרבים ומן רשות הרבים לרשות היחיד, כי הוצאת את המטרייה מביתך לרשות הרבים והכנסת אותה מן רשות הרבים לביתו",

אמר לו העם הארץ: "חשבתי זה כמו מלבוש כיון דעשוי להגין ועוד מה עשיתי?? אמר לו החכם: "פתחת זה כלי המטרייה ופרשת אותו עליך כאהל הרי שלשה עבירות! ועוד כשנכנסת לחצר שלי ראיתי שסחטת את המטרייה מרבוץ מי גשמים אשר עליה הרי ארבעה עונות! אמר העם הארץ: "מעולם לא ידעתי ולא שמעתי שאסור לסחוט בשבת, ולא חשבתי בדעתי שסחיטה היא מלאכה, ועוד מה עשיתי?? השיבו החכם: "ראיתי בעת שבאת לסגור המטרייה הנזכרת בחצר שלי נעקם עמוד אחד מעמודי הברזל הדקים שבה ואתה תקנת אותו בידך וזה תולדות "מכה בפטיש" הרי חמשה עונות! עוד פעם הקשה העם הארץ: "לא שמעתי איסור כזה מימי ולא ידעתי. ועוד מה עשיתי?" השיבו החכם: "איסור מוקצה שזאת המטרייה שלקחת בידך היא מוקצה הרי ששה! ועוד יש בידך עוון שביעי כי זה בגד העלית שאתה לובש עליך בשביל הקור הוא צמר ותפור בחוטי פשתן וזה איסור כלאים". העם הארץ באיוולתו שאל בכעס: "מעולם לא ידעתי שיש כלאים גם בחוטי התפירה???" ענה לו החכם: "הרי שבע עבירות עשית מחסרון ידיעתך ובאת להוכיחני על האש מחמת מראה העשן שראית, וכי לא היה לדון בדעתך אולי יש חולה שיש בו סכנה או יולדת?" כמה גדולים דברי חכמים ז"ל שאמרו ולא עם הארץ חסיד וגם אמרו אם ראית תלמיד חכם שחטא אל תהרהר אחריו. ויהיה פירושו בדרך הלצה אם ראית שחטא דהיינו נדמה לך שחטא אל תהרהר אחריו אפילו הרהור בעלמא כי בודאי יש לו תשובה להשיבך וינצחך ויביישך אשר על כן בלום פיק מדבר ולבך מלהרהר.

(נפלאים מעשיך למרן הרי"ח הטוב זי"ע)

עלון זה יוצא בתרומת הגבירים היקרים החפצים בעילום שם, וברכתי שגורה להם, שה' ישלם פועלם, ותהי משכורתם שלמה מאת הבורא יתברך, העורך